

Kommunstyrelsens pensionärsråd

**Protokoll nr 7 fört vid kommunstyrelsens pensionärsråd sammanträde
torsdagen den 9 augusti 2007 kl. 10.00 – 12.00**

Justerat den 13 augusti 2007

Ann-Marie Furumark

Eva Sahlin

Ordförande Ann-Marie Furumark (PRO)
Vice ordförande Eva Sahlin (SPF)

Ledamöter Bror Lord (PRO)
 Gun Henriksson (PRO)
 Johnny Dahlin (SPF)
 Kerstin Svenson (SPRF)

Ersättare Kurt Blank (PRO)
 Barbro Karlsson (PRO)
 Sven Larsson (PRO)
 Kerstin Genell Andrén (SPF)
 Edmund Gabrielsson (SPRF)

Förhinder: Alex Margulies (PRO), Mats Danielson, Karin Wilborg och Olle Eriksson (SPF), Laila Högdahl (SKPF) samt Berndt Holgersson (RPG)

Dessutom var Raili Karlsson, Lars B Strand och Inger Lisslö närvarande.

§ 1 Närvarande

Sekreteraren noterar närvaro. Anmäls att ersättaren Jan Carlsson av hälsoskäl avsäger sig uppdraget som ersättare i KPR.

§ 2 Val av justerare

Eva Sahlin utses att tillsammans med Ann-Marie Furumark justera dagens protokoll.

§ 3 Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordning

Inga övriga frågor anmäls och dagordningen fastställs.

§ 4 Anmälan av protokollsjustering KPR 6/2007-06-07

Anmälan läggs med godkännande till handlingarna.

§ 5 Anmälan av protokollsjustering ÄN 6/2007-06-19

Anmälan läggs till handlingarna.

§ 6 Anmälan av protokollsjustering HKR 3/2007-06-07

Anmälan läggs till handlingarna.

§ 7 Granskning av äldreomsorgen i Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Äldreomsorgsinspektören Inger Lisslö ger kompletterande information och svarar på frågor.

Rådet har ingen erinran.

§ 8 **För kännedom: Svar m a a granskningsrapporten över äldreomsorgen i Östermalms stadsdelsnämnd**

Rådet har ingen erinran.

§ 9 **Yttrande: Införande av kundvals-system för vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorg**

KPR gör följande uttalande:

Inledning

Vi inser att detta ärende är ett led i implementeringen av stadens budgetbeslut för år 2007, där det anges att verksamhet som inte är myndighetsutövning ska upphandlas i konkurrens. Härigenom vill man åstadkomma fler alternativ inom bland annat äldreomsorgen, så att individernas valfrihet blir större.

Äldreförvaltningen kommenterar stadsledningskontorets förslag utifrån sina expertkunskaper, vilket innebär att det är i huvudsak juridiska, tekniska och administrativa aspekter som behandlas. KPR försöker för sin del bedöma hur förslaget, om det genomförs, kommer att påverka *de äldres villkor*.

KPR vill återigen understryka att den första, grundläggande valfriheten för den äldre gäller själva rätten att över huvud taget få bo på servicehus, i gruppboende eller på sjukhem. Här är biståndsbedömningen det avgörande instrumentet för en verklig valfrihet. KPR är på det hela taget positivt till förslaget om nya riktlinjer för biståndsbedömningen, som äldrenämnden för sin del antog den 22 maj i år. Särskilt som nämnden på flera viktiga punkter har beaktat KPR:s synpunkter från remissbehandlingen. I riktlinjerna slås också fast att stadens äldreboenden är en gemensam resurs, vilket innebär en väsentligt större valfrihet för den enskilde jämfört med dagens förhållanden. Vi utgår nu från att KF följer äldrenämndens förslag, så att, med budgetens egna ord, de äldres upplevelse och önskemål blir vägledande inom äldreomsorgen.

I det följande är rubriker med sidhänvisning hämtade från stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Valfrihetssystemets innehåll och omfattning (s 3-4)

Mitt på sidan 3 står det. ”Samma riktlinjer som idag ska även fortsättningsvis gälla.” Med hänsyn till de nya riktlinjer (jämför ovan) som nu är på väg till KF är denna mening missvisande, och vi förutsätter att den ändras.

Vidare sägs att ett *köhanterings-system* måste utvecklas. Det skulle behövas redan nu, men erfarenheterna av tidigare

kösysteem för servicehusen är inte särskilt goda.

I ett kösystem för äldreomsorg måste man väga samman behov och preferenser, och det är inte alltid lätt. KPR vill understryka att något slag av ”närhetsprincip” måste gälla. De flesta som tvingas söka annat boende vill komma till en plats i eller nära hemtrakten. Sådana önskemål måste väga tungt.

Enligt stadsledningskontoret bör *servicehusboende* ”i detta skede” undantas från det nya valfrihetssystemet. KPR har vid åtskilliga tillfällen påtalat bristen på valfrihet när det gäller att få flytta till ett önskat servicehus. De föreslagna ovan kommenterade nya riktlinjerna, som också refereras i utlåtandet, avser att ge den enskilde större valfrihet. KPR anser att servicehusen på sikt ska ingå i ett valfrihetssystem som gäller praktiskt taget alla särskilda boendeformer för äldre. Vi instämmer i argumenten för förslaget att profilboenden inte ska ingå i systemet.

Kontoret hänvisar något otydligt till vad vi tror är äldreboendedelegationen

(S 2006:03). I direktiven till utredningen nämns visserligen själva ordet servicehus inte explicit men beskrivs som särskilt boende utan heldygnsvård, avsett också för personer som känner stor otrygghet och inte vill leva isolerade. De bör enligt direktiven ”även fortsättningsvis kunna beviljas särskilt boende”. KPR noterar detta med tillfredsställelse och tar det till intäkt för att servicehus kommer att finnas kvar, med statsmakternas välsignelse. Vad man kallar dem är av mindre betydelse. (För Stockholms del ska servicehusen bevaras, enligt budgeten för år 2007.)

Nuläge (s 4)

Förslagen i ärendet omfattar tills vidare endast boende med heldygnsvård. Siffrorna i detta avsnitt avser däremot *alla* boendeformer inom äldreomsorgen.

KPR hade önskat en separat redovisning av boende med heldygnsvård. Med hänsyn till det invecklade och administrativt krävande system som skisseras vore det rimligt att få redovisat hur många äldre omsorgstagare som berörs av förslagen. Står de eftersträlvade resultaten i proportion till de ansträngningar och resurser som behövs för att genomföra systemet?

Hur skapar vi mångfald i valfrihetssystemet? (s 4-10)

Givetvis innebär valfrihet att det måste finnas minst två alternativ. Vad gäller boende med heldygnsvård finns i staden många flera. Från de äldres synpunkt tror vi knappast att ”ett stort antal företag” är det mest angelägna. Vi har inte hört klagomål på ”likriktning” från medlemmar som själva bor med heldygnsvård eller har

anhöriga i sådan omsorg. Vi ser alltså det här förslaget som i första hand avsett att stimulera företagsamheten inom äldreomsorgen, vilket på sikt kanske kan visa sig bra. Vi vill ändå påpeka att systemet inte ökar *volymen* omsorg — det får ju inte kosta mer än i dag. De anställda rör sig redan nu mellan olika företag och mellan kommunal och enskild drift; de blir säkert inte flera med det nya systemet. *Ökad personaltäthet* är dock omvittnat ett av de främsta kraven för att råda bot på kvalitetsbrister i äldreomsorgen.

Vi saknar skrivningar om vikten av att bibehålla en andel av verksamheten i kommunal regi. Det behövs, som äldreförvaltningen framhåller, för valfrihetens skull. Ett annat starkt argument är att staden måste kunna upprätthålla och utveckla sin egen kompetens. Det är kommunen som i alla lägen har det yttersta ansvaret för äldreomsorgen och måste vara beredd att rycka in när enskilt drivna verksamheter sviktar. Vi instämmer alltså i förvaltningens påpekande (s 5) att ”ett förtydligande behövs om stadsdelsnämndernas ansvar i de fall en entreprenör går i konkurs”. KPR utgår vidare från att *egenregianbud* får lämnas i alla upphandlingar.

KPR instämmer helt i uppfattningen att *detaljeringsgraden* i entreprenadavtal ibland har drivits för långt: det gagnar inte de gamla att avtalen bromsar utveckling och förnyelse. Vi vet också att alltför korta *avtalsperioder* skapar ryckighet och därmed oro hos boende, anhöriga och personal. Sexåriga eller till och med tioåriga avtalstider föreslås. Hur långa avtal som är det optimala är svårt att bedöma, men enligt vår uppfattning är det svårt att motivera tioåriga avtal. Under alla omständigheter är det viktigt att avtalsvillkoren är så tydliga att även kommunen har möjlighet att säga upp avtalet när väsentliga brister konstateras.

Dessutom: information till de s k brukarna kan inte vänta ända tills avtalen är klara, som anges i mitten på sidan 9.

Ersättningen (s 10)

KPR har inte anledning att närmare kommentera de olika principer och metoder för ersättning till utförarna som kontoret beskriver. Men vi konstaterar att *ersättningarnas storlek är avgörande för omsorgens kvalitet*, oavsett om utförarna är kommunala eller enskilda.

Några reflektioner och frågor vill vi därutöver föra fram. ”Fastställda ersättningsnivåer” har sina svagheter, hur systemet än konstrueras. Utförarna kan alltid skylla påtalade kvalitetsbrister i verksamheten på stadens snålhet. Vi tycker att kontoret i denna fråga borde hämta och redovisa erfarenheter inte bara från vissa kommuner i Stockholms län utan också från andra länder, t ex Norge.

Vad förslaget innebär är en sorts ”kvalitetsupphandling”, något som även tidigare har varit på tapeten i staden. Kanske beror entusiasmen för en sådan modell på att beställaren, i sista hand politikerna, har så oerhört svårt för att bestämma vilka kvalitetskrav de vill ställa på stadens äldreomsorg. Ett omvänt förfarande vore intressant: den här kvaliteten kräver vi — hur mycket resurser behöver ni för att klara det?

Det är sorgligt att vården och omsorgen ska vara budgetstyrd, inte behovsstyrd.

Även ersättningarna i kommunal regi ska tydligen årligen beslutas av KF. Var finns flexibiliteten, var hänsynen till lokala och individuella förhållanden?

Mätinstrument (s 11-12)

KPR har inte anledning att kommentera den här komplicerade materialet utom i ett avseende: vi delar helt äldreförvaltningens mening (s 5) att ”nivåbestämningen bör vara en naturlig del i biståndshandläggningen”.

KPR:s synpunkter i sammanfattning

KPR har i princip inga invändningar mot entreprenader i äldreomsorgen. Men vi anser att valfriheten måste innehålla även kommunala alternativ. Kommunalt driven verksamhet krävs också för att bevara den kommunala kompetensen. I alla upphandlingar ska egenregianbud kunna lämnas.

Servicehusen bör på sikt vara med i valfrihetssystemet.

I ett kösystem ska närhetsprincipen väga tungt.

”Ökad mångfald” får inte åstadkommas på bekostnad av ökad kvalitet och personaltäthet i äldreomsorgen.

Mycket långa avtalstider (sex till tio år) får inte innebära större hinder för staden som beställare att säga upp avtal vid konstaterade brister.

Boende och deras anhöriga måste i god tid informeras om att upphandling är på gång och att den kan resultera i byte av regim (utförare).

Ersättningssystemet måste ta hänsyn till kraven på kvalitetsförbättringar i omsorgen och till behovet av flexibilitet.

Slutligen. KPR har svårt att helt genomsåda vad det föreslagna systemet skulle innebära för Stockholms äldre medborgare som har behov stöd och omvårdnad. Vi utgår från att vi på lämpligt sätt får ta

del i den fortsatta behandlingen av detta ärende. Det kan t ex innebära att företrädare för KPR får ingå i eller adjungeras till arbets- eller referensgrupper för olika frågor.

§ 10 Referensgrupp för planering av vård- och omsorgsboenden för äldre

Rådet har ingen erinran.

§ 11 Förvaltningschefens information

- ✓ Statligt stimulansbidrag 84,5 Mkr beviljat för fördelning enligt stadsdelsnämndernas ansökningar.
- ✓ På grund av ärendeanhopning och färdigställande till äldrenämndens septembersammanträde föreslås att nästa **möte för KPR** framflyttas till **onsdagen den 12 september**, samma klockslag och lokal, vilket rådet accepterar.
- ✓ Beträffande förslaget om digitala omvårdnadsjournaler föreslår förvaltningen att KPR deltar i en arbetsgrupp.
- Rådet utser Eva Sahlin och Edmund Gabrielsson till deltagande.
- ✓ Utdelades Stockholms Kommunalkalender 2007. Meddelades att KPR av misstag inte redovisas i kalendern, vilket kommer att rättas till.

§ 12 Övriga frågor

- KPR utser Sven Larsson (PRO) till KPR:s kontaktperson för Spånga-Tensta stadsdelsnämnds pensionärsråd.

Vid protokollet

Göran W Edenberg